

“Ασφαλής χρήση του διαδικτύου»

Τζιμόπουλος Νίκος¹, Πόρποδα Αριάδνη², Προβελέγγιος Πέτρος³

1. Υπεύθυνος ΚΕΠΛΗΝΕΤ Σύρου
ntzimop@sch.gr
2. Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης
aporpoda@yahoo.com
3. Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης
petrprovel@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη συγκεκριμένη εισήγηση αναφερόμαστε στους κινδύνους που προκύπτουν από τη χρήση του διαδικτύου για τους μαθητές. Παρουσιάζουμε έρευνα που διεξήχθη σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Σύρο τον Ιανουάριο του 2009 καθώς και τα αποτελέσματα άλλων σχετικών ερευνών. Τέλος, καταλήγουμε σε προτάσεις για την αντιμετώπιση των κινδύνων από το σχολείο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαδίκτυο, ασφαλής χρήση διαδικτύου, έρευνα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 1989 που δημιουργήθηκε ο πρόδρομος του διαδικτύου, έως σήμερα, η εξέλιξη του είναι εντυπωσιακή. Απαραίτητο εργαλείο, πλέον, σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης δραστηριότητας με χρήστες από μικρά παιδιά έως ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, με εξάπλωση σε κάθε γωνιά της γης, το διαδίκτυο έχει εισβάλει δυναμικά στην κοινωνική, επαγγελματική και οικονομική ζωή.

Έχει χαρακτηριστεί επανάσταση του αιώνα, εργαλείο που εκμηδενίζει τις αποστάσεις, ανεξάντλητη πηγή γνώσεων και πληροφοριών. Αποτελεί το βασικό όχημα της «Κοινωνίας της Γνώσης».

Ιδιαίτερα στο χώρο της εκπαίδευσης οι χρήσεις του διαδικτύου είναι σημαντικές και συνεχώς αυξανόμενες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο κυρίως για λόγους επικοινωνίας, διασκέδασης, ενημέρωσης και προετοιμασίας των σχολικών εργασιών. Η εκπαιδευτική αξιοποίηση του διαδικτύου απασχολεί εκπαιδευτικούς, ερευνητές και ιδρύματα όλων των βαθμίδων.

Παρά την αδιαμφισβήτητη χρησιμότητά του όμως, το Internet, όπως κάθε ανθρώπινη δράση, εμπεριέχει κινδύνους και αρνητικές παραμέτρους που προκαλούν προβληματισμό και απαιτούν προσοχή και ιδιαίτερη αντιμετώπιση.

Ιδιαίτερα τα παιδιά, που βρίσκονται σε μια ευαίσθητη σε κάθε ερέθισμα ηλικία, είναι περισσότερο εκτεθειμένα στους κινδύνους του διαδικτύου. Συγκεκριμένα:

- Μπορούν να εκτεθούν σε ακατάλληλο πορνογραφικό ή προσβλητικό περιεχόμενο.

- Μπορούν να έρθουν σε επαφή με αγνώστους που μπορούν να τα βλάψουν.

- Υπόκεινται σε πιέσεις από τις έμμεσες αλλά επιβλητικές διαφημίσεις στο Ίντερνετ.

- Μπορούν να εθιστούν στη χρήση του Ίντερνετ και έτσι κινδυνεύουν να παραμελήσουν τις κοινωνικές τους δραστηριότητες, τις σχολικές τους υποχρεώσεις, τα παιχνίδια τους με φίλους. (www.safeline.gr)

Η διαπαιδαγώγηση των παιδιών σε θέματα ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου θεωρείται αναγκαία, σε μια εποχή που οι κίνδυνοι αυτοί συνεχώς αυξάνονται.

Τα παιδιά, συνήθως, βρίσκονται ένα βήμα μπροστά σε θέματα αφού έχουν μεγαλώσει με αυτές τις τεχνολογίες. Το Διαδίκτυο είναι μέρος της καθημερινότητά τους. Έτσι, αποδεικνύεται πολύ δύσκολο για τους γονείς να ελέγξουν τη δραστηριότητα του παιδιού τους στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Ο ρόλος του σχολείου είναι πολύ σημαντικός για τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών σε θέματα ασφαλείας και σωστής χρήσης του διαδικτύου. Τα παιδιά θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε:

- Να μην δίνουν προσωπικά τους στοιχεία και να μην αποκαλύπτουν λεπτομέρειες της προσωπικής τους ζωής σε άλλους χρήστες στο Internet σε καμία περίπτωση

- Να μην αποκαλύπτουν κωδικούς πρόσβασης (password)

- Να μην στέλνουν υλικό από τον δικό τους υπολογιστή (φωτογραφίες)

- Να συζητούν με μεγαλύτερους χρήστες του Internet, με τους καθηγητές ή με τους ίδιους για τις δραστηριότητές τους στο διαδίκτυο ιδιαίτερα αν αντιμετωπίσουν οτιδήποτε περίεργο ή ασυνήθιστο

- Να είναι επιφυλακτικά για όσα διαβάζουν στο Internet ή τους λένε οι άλλοι χρήστες (Πηγή: Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο,

<http://www.it.uom.gr/projects/cms/files/services/WebFiltering.doc>)

Το Πανελλήνιο Σχολικό δίκτυο που αποτελεί το βασικό πάροχο υπηρεσιών διαδικτύου για τα σχολεία απαγορεύει την πρόσβαση σε σελίδες με παράνομο ή ακατάλληλο περιεχόμενο. Ο έλεγχος περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες περιεχομένου:

- Aggressive (σελίδες που προπαγανδίζουν την επιθετική συμπεριφορά και το ρατσισμό)

- Drugs (σελίδες που προωθούν τα ναρκωτικά)

- Gambling (σελίδες που προωθούν τα τυχερά παιχνίδια)

- Porn (σελίδες με πορνογραφικό περιεχόμενο)

- Violence (σελίδες που προπαγανδίζουν τη βία)

(Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο)

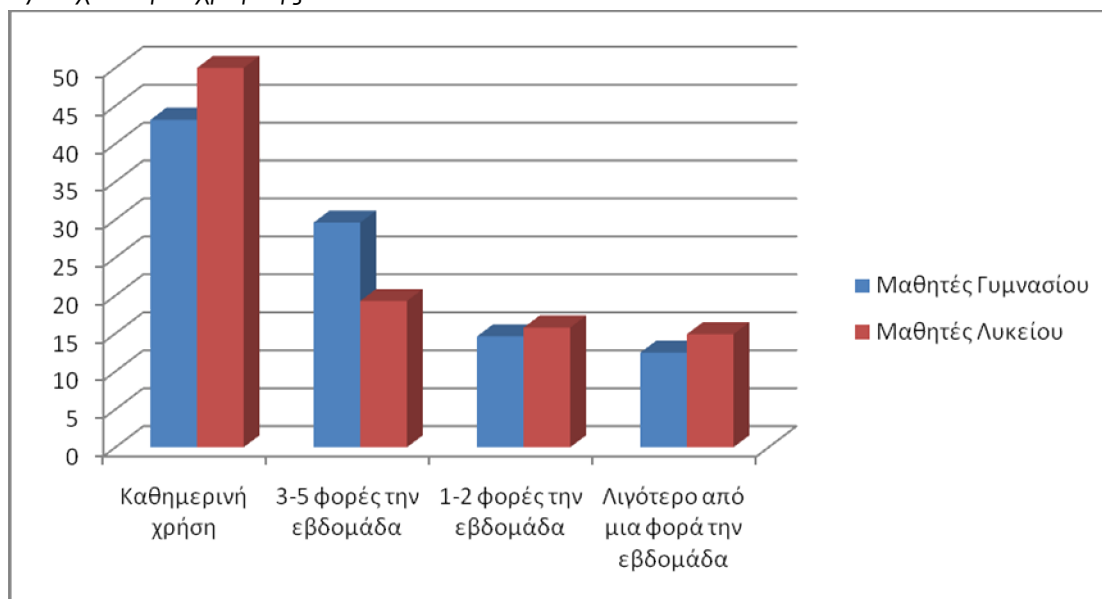
ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα έρευνας η οποία διεξήχθη σε τρία Γυμνάσια κι ένα Λύκειο της Σύρου με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Συμμετείχαν 513 μαθητές Γυμνασίου και 114 μαθητές Λυκείου. Η έρευνα έγινε από το ΚΕΠΛΗΝΕΤ Ν.Κυκλάδων τον Ιανουάριο του 2009.

ι) Αποτελέσματα της έρευνας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας:

α) Συχνότητα χρήσης του Διαδικτύου

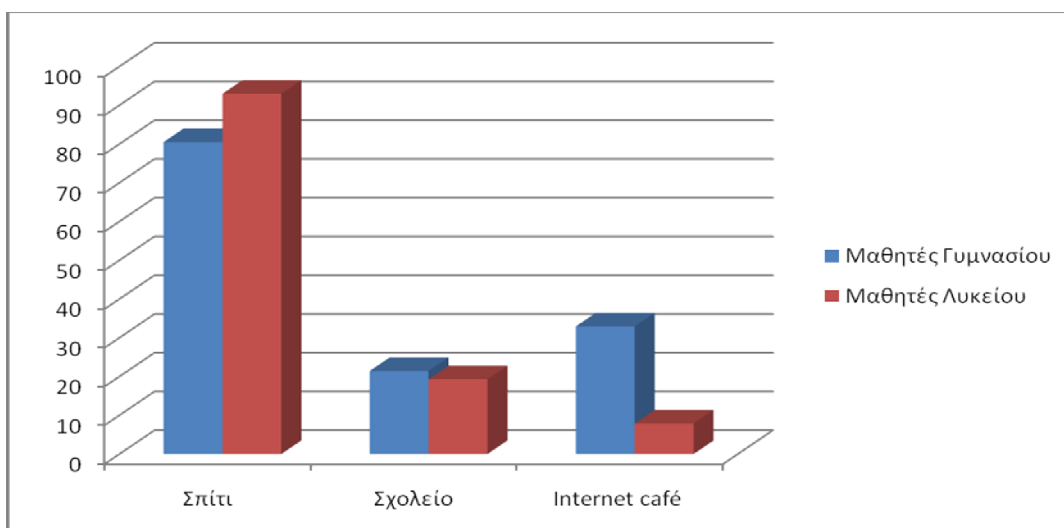
Το 43,16% των μαθητών του Γυμνασίου και το 50% των μαθητών του Λυκείου χρησιμοποιούν καθημερινά το Διαδίκτυο. Τρεις έως πέντε φορές την εβδομάδα χρησιμοποιεί το 29,62% του Γυμνασίου και το 19,29% του Λυκείου. Μια με δύο φορές την εβδομάδα το 14,61% και το 15,78% αντίστοιχα. Λιγότερο από μία φορά την εβδομάδα το 12,47% των μαθητών του Γυμνασίου και το 14,91% του Λυκείου.

Το 24,36% των μαθητών του Γυμνασίου χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο πάνω από 10 ώρες εβδομαδιαία. Το αντίστοιχο ποσοστό για το Λύκειο είναι 24,56%. Λιγότερο από δύο ώρες την εβδομάδα χρησιμοποιεί το 26,12% του Γυμνασίου και το 23,68% του Λυκείου.

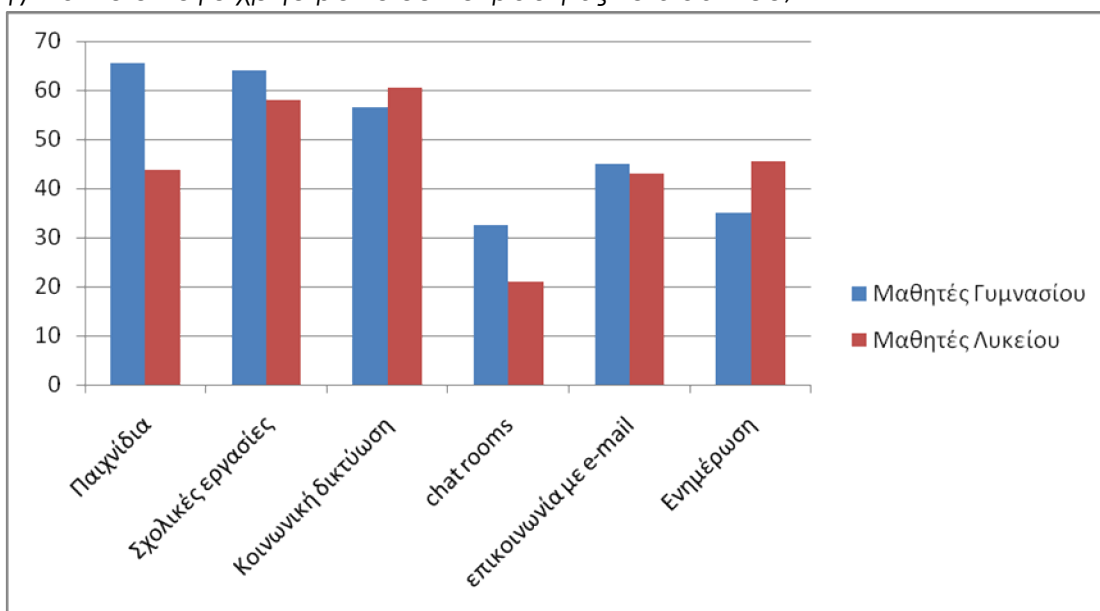
β) Από πού έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο;

Στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι μαθητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στο σπίτι : 80,50% των μαθητών Γυμνασίου και 92,98% του Λυκείου. Το 21,44% κάνει χρήση του Internet στο Γυμνάσιο και το 19,29% στο Λύκειό τους. Σε Internet café έχει πρόσβαση το 32,94% των μαθητών του Γυμνασίου και το 7,89% των μαθητών του Λυκείου.

Το 56,53% των μαθητών του Γυμνασίου και το 55,26% του Λυκείου έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το προσωπικό τους δωμάτιο.

γ) Για ποιο λόγο χρησιμοποιούν οι μαθητές το διαδίκτυο;

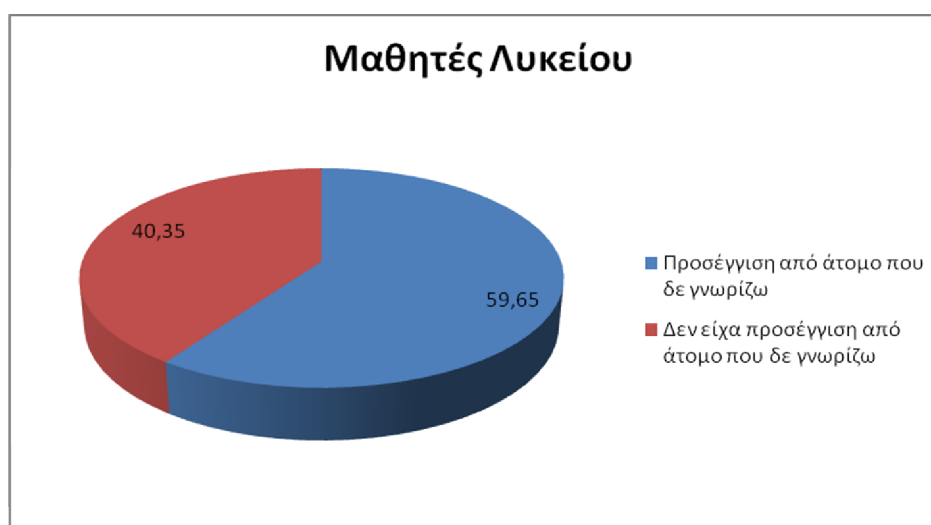
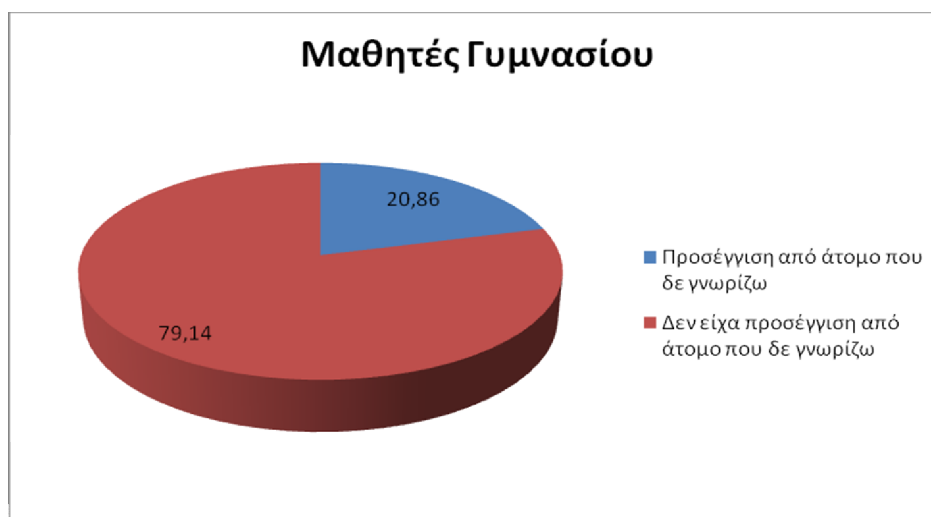

Το 65,49% των μαθητών του Γυμνασίου χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για να παίξει παιχνίδια ενώ το 63,93% απαντά πως το χρησιμοποιεί για τις σχολικές εργασίες. Το 71,05 % των μαθητών του Λυκείου χρησιμοποιεί το Internet για να ακούει μουσική και το 57,90% για τις σχολικές εργασίες.

Το 56,53% των μαθητών του Γυμνασίου και το 60,52% του Λυκείου επισκέπτονται ιστοχώρους κοινωνικής δικτύωσης. Το 32,55% και 21,05% αντίστοιχα συνομιλεί σε Chat Rooms. Το 45,03% και 42,98% χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να επικοινωνούν με e-mail.

δ) Επικοινωνία με άτομα που δε γνωρίζουν

Το 11,89% των μαθητών του Γυμνασίου επικοινωνεί συχνά μέσω του διαδικτύου με άτομα που δε γνωρίζει προσωπικά. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους μαθητές του Λυκείου είναι 21%. Αραιά επικοινωνεί με άτομα που δε γνωρίζει προσωπικά το 21,05% και 45,61% αντίστοιχα.

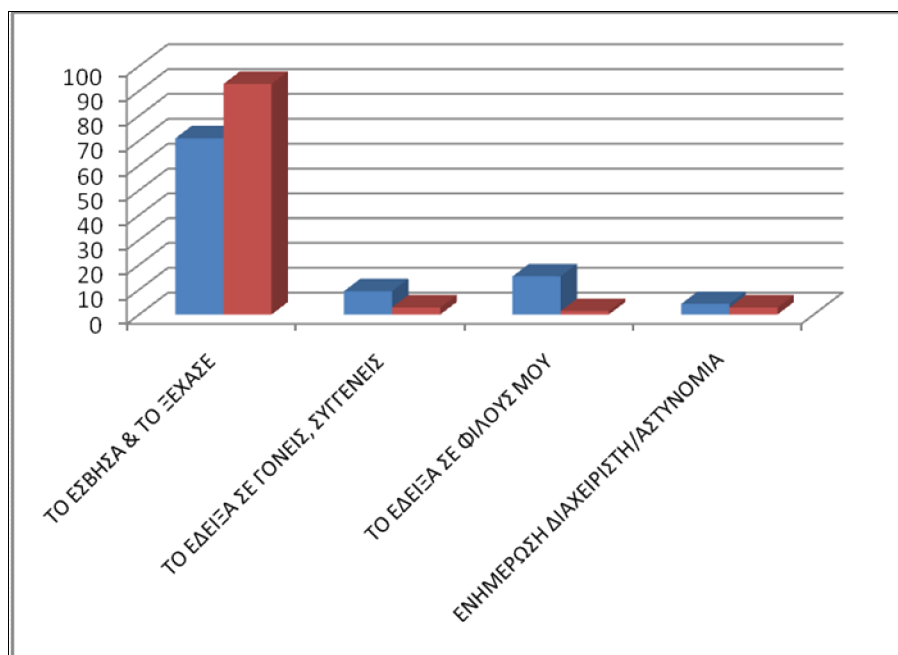
Το 20,86% των μαθητών του Γυμνασίου έχει προσεγγιστεί από άγνωστο για την ανάπτυξη ηλεκτρονικής επαφής. Στους μαθητές Λυκείου το αντίστοιχο ποσοστό είναι 59,65%.

ε) Ενοχλητικά μηνύματα - κίνδυνοι

Ενοχλητικό μήνυμα ή σχόλιο έχει δεχτεί το 22,80% των μαθητών του Γυμνασίου και 61,40% του Λυκείου. Όσον αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης των ενοχλητικών μηνυμάτων η πλειοψηφία των μαθητών τα σβήνει και τα ξεχνάει ενώ μόνο το 9,4% για το Γυμνάσιο και 2,86% για το Λύκειο το δείχνει σε γονείς ή συγγενείς.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών εντοπίζει ως το σημαντικότερο κίνδυνο στο διαδίκτυο την ύπαρξη των ιών (49,7%) . Σημαντικούς κινδύνους θεωρούν επίσης τη δημοσίευση προσωπικών στοιχείων και τον εθισμό.

Οι μαθητές του Λυκείου απαντούν πως έμαθαν για τους κινδύνους του Διαδικτύου μόνοι τους και του Γυμνασίου από το Σχολείο και φίλους.

ii Άλλες σχετικές έρευνες

Σε έρευνα που έγινε σε φοιτητές 18-28 ετών, Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Αθήνας, από τον Ιούλιο του 2008 έως ο Δεκέμβριο του 2008, το 41,43% φαίνεται να παρουσιάζει 1-2 και το 23,50% 3-4 συμπτώματα εξάρτησης από το Διαδίκτυο. Το 50% των εξαρτημένων από το διαδίκτυο είναι ηλικίας 18-20 ετών. Αυτοί νιώθουν εγκαταλειμμένοι από όλους, απογοήτευση και μοναξιά περισσότερο από ότι οι μη εξαρτημένοι. Τα χαρακτηριστικά που εμφανίζει ο εξαρτημένος χρήστης είναι χαμηλή αυτοπεποίθηση, ψυχαναγκαστική διάθεση, ψυχολογική αναστολή, απόσυρση στον εαυτό τους, σύγκρουση με το περιβάλλον λόγω της χρήσης, χαμηλή επίδοση στις σπουδές κλπ (Ελευθεροτυπία, 14-2-2009).

Έρευνα της Ιατρικής σχολής του Πανεπιστημίου του Πίτσμπουργκ διαπιστώνει συσχέτιση της κατάχρησης χρήσης των Η/Υ, τηλεόρασης και βιντεοπαιχνιδιών με συμπτώματα κατάθλιψης των εφήβων (Ελευθεροτυπία, 11-2-2009).

Σε διαδικτυακή έρευνα της Δράσης Ενημέρωσης Saferinternet.gr του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου το διάστημα Ιούνιος - Αύγουστος 2009, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν, 679 συνολικά, υποστήριξαν σε ποσοστό 70% ότι οι μαθητές θα έπρεπε να διδάσκονται την ασφαλή χρήση του διαδικτύου από το Δημοτικό Σχολείο. Το 11% υποστηρίζει πως η εκπαίδευση αυτή θα έπρεπε να ξεκινά από το Νηπιαγωγείο. Πιο συγκεκριμένα θεωρούν πως τα σημαντικότερα θέματα που θα έπρεπε να περιλαμβάνονται σε μια τέτοιου είδους εκπαίδευση είναι: Βασικές αρχές σωστής χρήσης του Διαδικτύου (72%), Προστασία προσωπικής ζωής (63%), Σωστή διαχείριση της επικοινωνίας (57%), αξιοπιστία διαδικτυακού περιεχομένου (44%) και αξιοποίηση της θετικής πλευράς του διαδικτύου (41%). Το 81% των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι χρειάζεται συνδυασμός εκπαιδευτικού υλικού (online και offline υλικό, επιμορφωτικά

σεμινάρια και e-learning εφαρμογές) και όχι μεμονωμένες λύσεις ώστε να διδαχθεί ένα τέτοιο μάθημα (www.saferinternet.gr).

iii Συμπεράσματα

Η χρήση του διαδικτύου στους μαθητές του Γυμνασίου και του Λυκείου είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη. Η μεγάλη πλειοψηφία έχει πρόσβαση από το σπίτι, ενώ οι χρήση στο σχολείο είναι σημαντικά μικρότερη. Οι μαθητές συνήθως χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για διασκέδαση (παιχνίδια, μουσική) αλλά ένα πολύ σημαντικό ποσοστό το χρησιμοποιεί για ως βοήθημα για τις σχολικές εργασίες.

Οι χώροι κοινωνικής δικτύωσης είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς, όπως επίσης και η επικοινωνία σε chat rooms και e-mail.

Εκεί αντιμετωπίζουν και τους σημαντικότερους κινδύνους μιας και επικοινωνούν με ανθρώπους που δε γνωρίζουν ή έχουν προσεγγιστεί από αγνώστους για την ανάπτυξη ηλεκτρονικής επαφής.

Οι μαθητές θεωρούν ως μεγαλύτερο κίνδυνο την ύπαρξη ιών.

Φαίνεται να είναι αρκετά καλά πληροφορημένοι για τους κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου αφού γνωρίζουν πως δεν πρέπει να γίνεται δημοσιοποίηση των προσωπικών τους στοιχείων ή να επισκέπτονται σελίδες ανάρμοστου περιεχομένου, το ηλεκτρονικό έγκλημα καθώς και τον κίνδυνο για εθισμό.

Το σχολείο φαίνεται πως παίζει σημαντικό ρόλο στην πληροφόρηση των μαθητών για τους κινδύνους, όπως επίσης οι γονείς και οι φίλοι. Σε μεγαλύτερες ηλικίες αυξάνεται το ποσοστό αυτών που απαντούν πως ενημερώθηκαν μόνοι τους για τους κινδύνους στη τη χρήση του Διαδικτύου.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι το σχολείο πρέπει να αποτελέσει τον κύριο φορέα ενημέρωσης και εκπαίδευσης των μαθητών σε θέματα ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου. Μπορεί να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές και να τους καταστήσει ικανούς να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους που υποκρύπτει η χρήση του. Αρκεί αυτό να μη γίνει με τη μορφή ενός ακόμη μαθήματος που θα προσφέρει μόνο θεωρητική, αποσπασματική και αποκομμένη από την πραγματικότητα γνώση για το θέμα, ούτε με τέτοιο τρόπο που θα ηθικολογεί και θα κάνει τους μαθητές να πλήττουν και να αδιαφορούν.

Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαν να σχεδιαστούν δραστηριότητες, project, φύλλα εργασίας κλπ. ώστε οι μαθητές να ενημερωθούν, να γνωρίσουν τους κινδύνους και να εκπαιδευτούν στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου. Επίσης να αξιοποιηθούν ιστοχώροι αφιερωμένοι στην ασφάλεια στο διαδίκτυο όπως www.safeline.gr, www.saferinternet.gr, kids.dart.gov.gr κ.ά.

Το σχολείο θα μπορούσε επίσης να αναλάβει το ρόλο της επιμόρφωσης των γονέων με διοργάνωση σεμιναρίων και ημερίδων με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίησή τους σε θέματα ασφάλειας του διαδικτύου και ανάλογης διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Safeline, www.safeline.gr
2. Safer Internet, www.saferinternet.gr , <http://www.saferinternet.org>
3. Ασλανίδου Σ., Οικονόμου Α. (2006), *Νέοι και διαδίκτυο: χρήση και πρακτικές στο σχολείο*, 5ο Συνέδριο ΕΤΠΕ αναρτήθηκε από http://www.etpe.gr/files/proceedings/22/1234434966_5%20etpe%20424-431.pdf
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Safer Internet Programme: Empowering and Protecting Children Online, http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/index_en.htm
5. Κέκκερης Γ., Δέλλας Σ. (2005), *Υπεύθυνη και Ασφαλής Χρήση του Διαδικτύου: μια Διδακτική Πρόταση*, Πρακτικά 3ου Συνεδρίου των εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, Σύρος
6. Ομάδα δράσης για την ψηφιακή ασφάλεια DART, kids.dart.gov.gr
7. Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, www.sch.gr
8. Τρυφιιάτης Ι., Στιβακτάκη Μ. (2009), *Οι κίνδυνοι στο διαδίκτυο: Μια συνεργατική δραστηριότητα στο*
9. *πλαίσιο της δράσης «SaferInternet»*, 1ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο «Ενταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία», Βόλος

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- <http://ekatoflorinas.iosites.org/2010/EKATOFlorinas-SafeInternetForAll-14BW.pdf>
- <http://enews.cytanet.com.cy/GR/HLN/2009/Feb/09/ppt/LaoyrisGr2.ppt>
- <http://spc.web.auth.gr/biblia/bullying.pdf>
- http://www.mentalhealthpromotion.co.uk/umsprkl1ds0npl2idl9tsmtrs3mkn8mprs4nkn7lsthl5knrvtn6tsxm/urpnmhpedctnlprgmsdnldedctnlmtrl/tsiantis_2008_03_05.pdf
- http://www.ekato.org/gr/research/2006/Cyberbullying_survey.pdf
- <http://www.dcy.gr/LinkClick.aspx?fileticket=o%2BLsdSzyUcs%3D&tabid=108&mid=465&language=el-GR>
- <http://www.makthes.gr/index.php?name=News&file=article&sid=49534>
- <http://blogs.sch.gr/tgiakoum/archives/tag/bullying>
- <http://georgelaios.blogspot.com/2009/07/cyber-bullying.html>
- http://trans.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_womdeco_1_16/04/2009_275660
- <http://blogs.sch.gr/eylignou/archives/2463>
- <http://hamomilaki.blogspot.com/2009/11/cyber-bullying-e.html>
- http://experimentalpsych.com/bullying/?page_id=75